

Berke hanyň musulman bolşunyň hekaýaty

Category: Kitapcy, Oýlanmalar, Taryhy makalalar

написано kitapcy | 23 января, 2025

Berke hanyň musulman bolşunyň hekaýaty BERKE HANYŇ MUSULMAN BOLŞUNYŇ HEKAÝATY

Berke hanyň obrazы «Diriliş. Ärtogrul» (Türkiye) teleserialynda.

Mongollaryň we Çingiz hanyň nebereleriniň arasynda ilkinji bolup musulman bolan Berke hanyň yslam dinini kabul edişi diýseň täsirli hekaýattdyr. Berke hanyň musulman bolmagyna bir goja türkmen derwüsi sebäp bolupdyr.

• Berke hanyň musulman bolşy

Berke han häzirki Gazagystanyň demirgazyk raýonlaryna ýöriş edende, söweş gidip durka atdan ýkylyp goly çykypdyr. Ýörişden gaýdyp gelýärkä ýolda bir ýaşula duş gelýär. Ýaşuly Günorta Gazagystanyň Türküstan şäherinden eken. Derwüş Berke

hany tanamaýanam bolsa onuň goluny we tenine düşen şikesleri bejeripdir. Han gojany synlap oňa sowal beripdir:

- Ýeri bakaly goja, nädip bu ýerlerde düşüp ýörsüñ?
  - Oglum, men ýetmiş ýaşadym. Şu ýaşyma çenli gowy adam bolmaga çalyşdym. Ýöne yslama köňüp berendigim sebäpli hijret etmegiň we ýurt gezmegiň gerekdigine ynandym.
  - Bu yaþdan soň hijret nämäňe gerek? Çaga-çugaň ýokmy seniň, ugruňa idi-yssywat etmäge?
  - Bar, oglum, bar. Aýdýan-a, bir ýola köňül berdim, şol ýol üçinem ýola çykdym.
  - Nähili ýolmuşyn ol aýdýanyň?
  - Adalatyň we ahlagyň ýoly.
- Özara gürrüň uzap gidipdir...
- Goja türkmeniň mylakatlylygy Berke hana ýiti täsir edipdir.
- Yaþuly, gel, men seni Gazan şäherine – döwletimiň paýtagtyna äkideýin. Sen gowy adam ekeniň. Hemise ýanymda bol.
  - Bolýa, oglum.

Günbatar Gazagystandan Altyn Ordanyň paýtagty Gazana çenli ýol uzak bolan soň, ýolda derwüş bilen han kän-kän gürrüniň başyny agyrdýarlar. Ýolda gojanyň wagtal-wagtal durup täret kylmasy, namaz okamasy, onuň namazdaky hereketleri Berke hany çuňňur oýlanmalaryň girdabyna oklaýar.

Berke hanyň obrazy «Altyn Orda» (Russiya-Gazagystan) teleserialynda / Ramil Sabitow

Berke han her düşelgede ýaşula özünü gzyklandyrýan sowallary berýär. Berilen jogaplar hanyň ruhy dünýäsindäki ähli boşluklary doldurmaga ýeterlik bolupdyr. Han şol wagtdan başlap ahlagyň we adalatyň ynanjy bolan yslama köňlünü aldyrypdy. Berke han musliman bolanda taryhyň dili 1240-njy ýyly görkezýärdi. Öýüni-ilini taşlap yslama hyzmat etmek üçin ýola çykan derwüşiň tagallasy bütindünýä yslam taryhyny özgerdip taşlajak adamyň musliman bolmagyna sebäp bolupdy.

Berke musliman bolanynda goşunyna seslenipdir:

– Eý batyrlar! Men siziň nämäñiz?

Goşun biragyzdan:

– Sen biziň serkerdämiz, öňbaşçymyz!

– Şeýle bolýan bolsa, onda bilip goýuň we şayat boluň – men indi musliman boldum. Sizdenem meni gowy görýän we aýdanymdan çykmaýan ýigitlerimden meniň kimin musliman bolmagyňzy isleýärin.

Goşun uçdantutma musliman bolýar. Täze musliman bolan goşunyň

öñünde olary namaza duruzmak üçin ilkinji gezek ymam bolup namaza duran goja türkmen derwüsi «Elhamy» begenç gözýaşlaryna gark bolup zordan tamamlapdyr. Şol wagt dünýäde goja derwüşden bagtly adam ýokdy. Çünkü ol ömrünim iñ kämil, iñ bereketli namazyny okapdy. On müňlerçe adam ýeke gezekde musulman bolupdy.

DİRİLİŞ KAHRAMANLARI SERİSİ

BERKE HAN

MUSTAFA CANKURT

Goja türkmen Seýfetdin Baharzi Gazana gelende Berke hanyň haýyşy bilen köşkde galypdyr. Ol köşgүñ ähli ýeñilliliklerinden peýdalanmaga hukukly bolupdyr. Türkmen derwüsi Gazandaky

musulman bolan mongollara yslam dininiň düzgünlerini özleşdirmäge ýardam edipdir, bilmeýän zatlaryny öwredipdir. Şeýle-de bolsa, Altyn Ordadaky ähli mongollar entek yslam dinine geçmändi. Baty han 1255-nji ýylда aradan çykansoň, onuň ýerine geçen ogly Sartak han hem bir ýyl geçirip-geçmänkä jeň meýdanynda wepat bolupdyr.

Tagta Berke hanyň geçmegi ýene-de düýpli üýtgesmeleri döredipdir. Berke han Gazanda sany on müňlerçe adama ýeten jemagata ýüzlenipdir:

– Eý mongollar! Eý gazanlylar, doganlarym! Men siziň nämäňiz?

Mähelle biragyzdan seslenipdir:

– Sen biziň hanymyz, öňbaşçymyz!

– Onda bilip goýuň, men musulman boldum. Sizdejem musulmançylygy öwrenip, musulman bolmagyňzy isleýärin. Dünýä taryhynda bir wagtyň özünde on müňlerçe adamyň köpçülikleýin musulmançylyga geçmegi Gazanda bolup geçiripdir we Altyn Orda hanlygynda ýasaýan mongollaryň ählisi musulman bolupdyr.

Berke hanyň musulman bolandygy baradaky habar Eýrandaky yslama duşmançylykly syýasat ýöreden İlhanly mongol döwletine garşı bilelikde uruşmak üçin Mamlýuk türkmenlerine kömek üçin ugradylan altynordaly goşun bölümine ýetende, olar hem hanlaryna eýerip, doly musulman bolmagy makul bilipdirler. Muňa çäksiz begenen türkmen soltany Beýbars öz täze dünýä inen oglunyň adyna Berke dakypdyr.

@ Kitapçylar. Taryhy makalalar